

La desigualtat d'ingressos es redueix a Espanya

El principal factor que està permetent que la desigualtat es redueixi és el bon comportament del mercat laboral i, especialment, la disminució de la taxa d'atur.

L'evolució econòmica dels últims anys ha estat accidentada. En cinc anys, cinc xocs consecutius de primera magnitud: la pandèmia, la crisi en les cadenes de subministrament global, la crisi energètica, el xoc inflacionista i l'augment dels tipus d'interès. Cadascun d'aquests xocs, a més de l'impacte en l'activitat econòmica a nivell agregat, podria tenir conseqüències molt severes en els col·lectius més vulnerables de la població. La desigualtat va augmentar de forma important durant la pandèmia, què ha passat des de llavors? Per als països desenvolupats, es disposa de dades fins al 2022, i en la majoria d'ells la desigualtat segueix presentant una tendència a l'alça a llarg termini. En canvi, per a Espanya hi ha dades fins al novembre de 2024 i el missatge, afortunadament, és molt diferent.

Durant la pandèmia, CaixaBank Research va desenvolupar un monitor per poder seguir en temps real l'evolució de la desigualtat en els ingressos salarials. Des de llavors, s'ha seguit actualitzant mensualment a la pàgina web. Concretament, s'analitza cada mes l'evolució dels milions de nòmines que s'ingressen a CaixaBank, degudament anonimitzades, així com les transferències socials que es fan per prestació d'atur o d'ERTO. Tota aquesta informació es processa amb tècniques de big data per construir els principals indicadors de desigualtat.

Durant la pandèmia, es va poder observar el fort augment que es va produir en la desigualtat d'ingressos salarials. Així mateix, CaixaBank Research va constatar que l'increment hauria estat encara més gran de no haver-se posat en marxa els diferents programes de suport. L'índex de Gini calculat sense tenir en compte les transferències del sector públic va augmentar en més de 10 punts entre els mesos de febrer i maig de 2020. En canvi, quan es tenen en compte les transferències del sector públic, s'observa que l'augment va ser molt inferior, de 2,3 punts per al conjunt d'Espanya en aquells mesos.

Diversitat per grup d'edat, origen i territori

Una altra de les virtuts del monitor és la seva elevada granularitat, la qual cosa ens permet analitzar l'evolució de la desigualtat per grups d'edat, d'origen o també en les diferents comunitats autònomes (CC. AA.). Això va permetre constatar l'impacte

diferencial que va tenir la pandèmia en tots aquests àmbits. Per exemple, s'observa que els col·lectius més afectats van ser les persones més joves i les persones nascudes fora d'Espanya. A nivell geogràfic, es va veure com les CC. AA. en les quals els sectors de l'oci i la restauració tenen un major pes, com les Balears o Canàries, van ser més impactades. En tots aquests casos, però, l'efecte amortidor de les transferències del sector públic va ser molt important.

Des de llavors, la desigualtat s'ha reduït de forma molt notable. El 2022, els diferents indicadors que segueixen la desigualtat d'ingressos ja es van situar en els nivells previs a la pandèmia. El monitor de CaixaBank Research ja ho va avançar llavors, i les dades que ara s'han anat publicant ho han corroborat, la qual cosa augmenta la confiança en l'indicador desenvolupat per CaixaBank Research.

Nivells previs a la pandèmia

Des del 2022, l'indicador en temps real de CaixaBank Research mostra que la desigualtat ha mantingut la tendència a la baixa, tant en el conjunt d'Espanya com també entre els diferents col·lectius i zones geogràfiques. Així, en el conjunt d'Espanya, al mes de novembre l'índex de Gini ja es situava 2,9 punts per sota dels nivells previs a la pandèmia. Mentre que per edats el descens és semblant, destaca la reducció de la desigualtat entre el col·lectiu de persones nascudes a l'estranger, que ja es situa 3,8 punts per sota dels registres previs a la pandèmia. A nivell geogràfic, destaca la bona evolució que presenten les comunitats amb un elevat pes del sector turístic, amb reduccions de la desigualtat que ja superen els 4 punts a les Balears i Canàries.

El descens de la desigualtat que s'ha produït en els últims anys és important. Això es posa de manifest quan analitzem l'evolució de l'índex de Gini des d'una perspectiva històrica o quan comparem els nivells que presenta en diferents països. En general, l'índex de Gini sol ser bastant estable al llarg del temps. Per exemple, a Espanya, entre 1990 i 2019 va descendir 1,9 punts. Als EUA, un dels països en els quals la desigualtat ha augmentat més, entre aquests dos anys l'índex de Gini s'incrementa en 3,5 punts. A la vista de la bona evolució que presenta Espanya en els últims anys, és probable que quan es coneguin les dades per a Alemanya i França es constati que s'ha aconseguit retallar sensiblement la distància amb aquests països, on l'índex de Gini es trobava 2,5 i 2,9 punts respectivament per sota del d'Espanya el 2019.

El principal factor que està permetent que la desigualtat es redueixi és el bon comportament del mercat laboral i, especialment, la reducció de la taxa d'atur. La relació entre ambdues variables és molt estreta. En la mesura que la diferència entre estar sense feina o percebre uns ingressos laborals és notable, la reducció de la taxa d'atur es converteix en la variable clau per reduir la desigualtat. Concretament, durant la pandèmia, el 90% dels canvis en l'índex de Gini els expliquen els moviments de la

taxa d'atur. En tant que s'espera que l'economia espanyola segueixi creixent els propers anys i que la taxa d'atur segueixi reduint-se, la desigualtat hauria de seguir evolucionant de forma favorable.